

Dubbele dukaat van Albrecht en Isabella geslagen te Maastricht

schaal 1,4/1

Voorzijde: De gekroonde naar elkaar kijkende busten van Albrecht en Isabella

✠ ALBERTVS•ET•ELISABET•DEI•GRATIA ★

Keerzijde: Het wapenschild omringd met de ketting van het Gulden Vlies

ARCHI•AVST•DVC - BVRG•ET•BRAB Z

De vijfpuntige ster is het muntmerk van het muntatelier van Maastricht.

Goud - 6,96 g - 30 mm - stempelstand 11 h.

Musée d'art et d'archéologie du Périgord, ref. 40.2.90

Referenties: de Witte - ; VG & H - ; Van Keymeulen - ; Vanhoudt - .

Na bijna 80 jaren en bij zijn onderzoek van een muntvondst in het depot van het Musée d'art et d'archéologie du Périgord in Périgueux, Frankrijk, deed de heer Vincent Geneviève van het INRAP een belangrijke ontdekking. Tussen de gouden munten vond hij een exemplaar van een dubbele dukaat van Albrecht en Isabella, geslagen te Maastricht in 1600, waarvan het bestaan tot op heden niet was gekend.

DE MUNTVONDST

Deze muntvondst is gedocumenteerd door een bijhorend en niet-gedateerd document (MAAP, Inv. 40.2.1.10). Dit document vertelt volgend relaas van de vondst:

Deze 16 gouden en 84 zilveren munten maakten deel uit van een schat ontdekt in de buurt van Rimogne, een groot dorp gelegen tussen Rocroi en Charleville (Franse Ardennen). Dit lot van oude munten werd gedeponereerd in het Musée d'art et d'archéologie du Périgord, op 27 juli 1940, door kapitein-majoor de Pirey op bevel van de oversten van de militaire divisie van het departement van Dordogne, waarvan de kantoren waren gevestigd in Périgueux, 7 avenue de Paris, in het hotel Brou de Laurière.

M. de Pirey vertelde het volgende over de ontdekking van deze schat en het verhaal van de vindsters.

'Tijdens het installeren van een artilleriegeschut in een bos in de buurt van Rimogne werd door de militairen bij het opheffen van een stenen plaat een bepaalde hoeveelheid gouden en zilveren munten gevonden. De aanwezige militairen-vinders verdeelden deze munten en haastten zich om ze in brieven te versturen naar hun families. Ze bevelen hun familieleden de munten snel te verkopen omdat ze waardevol waren. Maar in het postkantoor merkte men op dat bepaalde brieven iets anders dan papier bevatten, en bij het controleren van sommige enveloppen werd het verzenden van deze munten ontdekt. De onderschepte munten werden in beslag genomen.

De generaal, die op de hoogte werd gebracht, gaf opdracht tot een onderzoek waarbij de vindsters vertelden wat er was gebeurd. Ze kregen te horen dat deze munten niet hun bezit was en er werd hen gevraagd om de munten die ze nog in hun bezit hadden terug te geven. Ze meldden vanzelfsprekend dat er geen meer waren.

Het onderzoek werd hierbij gestaakt daar het onmogelijk was om achter de echte waarheid te komen en er geen tijd was voor verder onderzoek wegens de aan de hand zijnde oorlog. Kort daarna werd de generaal en zijn staf door de legerleiding bevolen om naar Périgueux te komen, gelegen tussen Limoges en Bordeaux. Als gevolg hiervan wou de generaal deze partij munten niet houden en besloot hij deze te laten deponeren in het museum van Périgord te Périgueux dat definitief eigenaar werd. Er waren geen sporen meer van de bemanning van de artillerie die bij de vondst betrokken was. Werden ze gevangen genomen of gedood? Maar zeker is dat een belangrijk deel van de vondst door de families verkocht werd of bijgehouden.'

De vondst bestaat hoofdzakelijk uit Franse kwart daalders en halve franken met daarbij Franse, Spaanse en Engelse gouden munten. Er is te weinig informatie beschikbaar om de volledige inhoud van de muntvondst te kunnen reconstrueren.

In de vondst zijn de Zuidelijke Nederlanden vertegenwoordigd door zeven munten uit de perioden Albrecht en Isabella (1598-1621) en Filips IV (1621-1665):

- 40.2.86 : dubbele Albertijn, 1604, geslagen te Antwerpen, goud - 5,11 g
- 40.2.87 : dubbele Albertijn, 1601, geslagen te Antwerpen, goud - 5,12 g
- 40.2.88 : dubbele Albertijn, 1604, geslagen te Antwerpen, goud - 5,08 g
- 40.2.89 : dubbele Albertijn, 1603, geslagen te Antwerpen, goud - 5,07 g
- 40.2.90 : dubbele dukaat, z.j., geslagen te Maastricht, goud - 6,96 g
- 40.2.91 : patagon 1636, geslagen te Antwerpen, zilver - 28,05 g
- 40.2.92 : patagon, 1619, geslagen te Antwerpen, zilver - 27,83 g

DE DUBBELE DUKAAT VAN ALBRECHT EN ISABELLA

Geslagen te Antwerpen

Geslagen te Doornik

In 1598 schonk Filips II de (Zuidelijke) Nederlanden en France-Comté aan zijn dochter Isabella die in april 1599 huwde met Albrecht VII van Oostenrijk. Het nieuwe paar werd uitbundig ingehuldigd in de nieuwe gebieden waar men, na vele decennia van uitputtende oorlog onder Filips II, verlangde naar betere tijden. Albrecht en Isabella slaagden erin om de rust te doen terugkeren en met de Noordelijke Verenigde Provinciën werd een 12-jarig bestand (1609) gesloten. Albrecht stierf in 1621 waarna Isabella zich terugtrok en Filips IV, de koning van Spanje, onze gewesten terugkreeg onder de Spaanse kroon. Isabella werd landvoogdes onder Filips IV en stierf in 1633.

Bij hun aantreding werden Albrecht en Isabella onmiddellijk geconfronteerd met de dringende noden om nieuwe munten te initiëren. Er werd snel opdracht gegeven aan de leden van de Antwerpse munt om ontwerpen voor nieuwe zilveren en gouden munten te maken. In de ordonnantie van 29 november 1599 werden de gouden munten vastgelegd: een dubbele dukaat van 150 stuiver, een dubbele albertijn (100 s) en een albertijn (50 s). De ordonnantie van 17 december 1599 deed een aanpassing van het goudgehalte en de gewichten van deze gouden munten alsook de introductie van de dukaat als bijkomende denominatie. De productie van de dubbele dukaten begon in 1600.

Onder Albrecht en Isabella bleven de bestaande muntateliers van Filips II in de Zuidelijke Nederlanden verder actief: Antwerpen, Brussel, 's Hertogenbosch en Maastricht voor Brabant; Brugge voor Vlaanderen, en ten slotte Doornik. Antwerpen en Doornik waren de voornaamste ateliers voor de eerste emissie (1599-1603). Het muntatelier van Antwerpen was leidinggevend in Brabant; Maastricht speelde een beperkte rol.

De dubbele dukaat is de eerste gouden denominatie die werd gerealiseerd tijdens de eerste emissie van 1599 tot 1603. De dubbele dukaat had een betaalwaarde van 7 gulden 10 stuiver, een theoretische massa van 6,99 gram en een gehalte van 99,0 % goud. Tot op vandaag zijn dubbele dukaten gekend van de muntateliers Antwerpen en Doornik. Vrij snel na de introductie van de dubbele en enkele dukaat in het begin van 1600 werd de dubbele albertijn (of $\frac{2}{3}$ dubbele dukaat) en de albertijn (of $\frac{1}{3}$ dukaat) veelvuldig aangemaakt.

Maastricht had een behoorlijke oplage van gouden dubbele en enkelvoudige albertijnen, maar van een dubbele dukaat was er geen spoor.

DE DUBBELE DUKAAT GESLAGEN TE MAASTRICHT

Over de dubbele dukaat en de muntslag van Maastricht tijdens de eerste emissie (1598-1601) valt weinig te schrijven daar er voor deze periode geen documenten werden bewaard. Het is aan de hand van de teruggevonden munten dat deze muntslag wordt samengesteld. In Maastricht is de muntslag in deze emissie zeer beperkt geweest maar heeft met zekerheid bestaan daar er gouden munten (dubbele en enkelvoudige albertijn) met het jaartal 1600 en zilveren munten (dubbele, enkele en halve gulden en de stoter) met de jaartallen 1599 en 1600 zijn teruggevonden.

Bij het bestuderen van dit exemplaar valt op dat het muntatelierteken, de vijfpuntige ster, van een niet regelmatige vorm is. Zou het hier om een eigentijdse vervalsing kunnen gaan?

Het gewicht van deze dubbele dukaat is 6,96 gram en benadert perfect het theoretische gewicht van 6,99 gram. De stijl van de gravures en omschriften stemt overeen met gelijkaardige munten uit deze periode in Maastricht. En inderdaad, het atelier van Maastricht heeft meestal een mooie, volle en zeer hoekige ster.

Maar het is niet vreemd dat bij het graveren van een stempel de ster een lijnvormig karakter kan aannemen. Er zijn hiervan andere voorbeelden gekend op munten van bijvoorbeeld Filips II, Keizer Karel V en een albertijn van Albrecht en Isabella.

Door deze gevonden dubbele dukaat van Albrecht en Isabella kan een nieuw munttype worden toegevoegd aan de muntslag van de Spaanse Nederlanden. Deze dubbele dukaat werd in 1600 te Maastricht geslagen, vermoedelijk in een zeer kleine oplage.

Met dank aan de Heer Vincent Geneviève, INRAP, voor de toegezonden informatie en de mogelijkheid tot publicatie.

Literatuur: Vanhoudt H., *De munten van de Bourgondische, Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden en van de Franse en Hollandse periode, 1434-1830*, Heverlee, 2015, p. 366-381.

Hugo Vanhoudt